

Nr 46

Bevillningsutskottets betänkande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m. jämte motioner.

Propositionen

Hemställan

Kungl. Maj:t har i propositionen 1969: 95 föreslagit riksdagen att anta därvid fogade förslag till

1) lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370),

2) förordning om ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt.

Huvudsakligt innehåll

I propositionen föreslås ändrade regler för folkpensionärers rätt till avdrag för nedsatt skatteförmåga. Förslaget innebär ökad avdragsrätt för folkpensionärer med inkomster vid sidan av folkpension. Genom förslaget anpassas de särskilda skatteavdragsreglerna för folkpensionärer till den i prop. 1969: 38 föreslagna uppmjukningen av reglerna för inkomstprövning av hustrutillägg och kommunala bostadstillägg till folkpension.

De nya bestämmelserna föreslås gälla första gången vid 1970 års taxering.

Författningsförslagen

Förslag

till

Lag

om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att 50 § 2 mom. och punkt 2 av anvisningarna till 50 § kommunalskattelagen den 28 september 1928¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

¹ Senaste lydelse av 50 § 2 mom. och punkt 2 av anvisningarna till 50 § se 1968: 718.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

50 §.

2 mom. För fysisk ————— kronor, bortfaller.

Finnes skattskyldigs ————— jämkning medgivits.

Om skattskyldigs ————— motsvarande tillämpning.

Skattskyldig, vars inkomst *helt eller till huvudsaklig* del utgjorts av folkpension, skall — om särskilda omständigheter icke föranleda annat — anses ha haft nedsatt skatteförmåga enligt andra stycket. Att bestämmelsen i andra stycket om visst högsta avdragsbelopp icke gäller vid fastställandet av avdrag i detta fall framgår av punkt 2 av anvisningarna.

Skattskyldig, vars inkomst till *icke obetydlig* del utgjorts av folkpension, skall — om särskilda omständigheter icke föranleda annat — anses ha haft nedsatt skatteförmåga enligt andra stycket. Att bestämmelsen i andra stycket om visst högsta avdragsbelopp icke gäller vid fastställandet av avdrag i detta fall framgår av punkt 2 av anvisningarna.

Vad härefter ————— beskattningsbar inkomst.

Anvisningar

till 50 §.

2. *Därest* skattskyldig varit för sin försörjning *helt* beroende av vad han i form av folkpension uppburit, bör den taxerade inkomsten regelmässigt minskas med vad han sålunda uppburit, även om det belopp som angives i 50 § 2 mom. andra stycket därigenom överskrides. Om den skattskyldige mot låg avgift vistats å sjukhus eller annan anstalt eller om hans levnadskostnader rönt inverkan av annan därmed jämförlig omständighet, bör det belopp, varmed den taxerade inkomsten enligt vad nyss sagts må minskas, jämkas med hänsyn därtill.

Om skattskyldig åtnjutit jämväl annan inkomst än folkpension, *men pensionen likväl utgjort den huvudsakliga delen av hans inkomst*, bör den skattskyldige regelmässigt medgivas ett med hänsyn till omständigheterna jämkat avdrag för nedsatt skatteförmåga. Även i detta fall får det i 50 § 2 mom. andra stycket angivna maximibeloppet överskridas.

Därest folkpensionen icke uppgått till minst hälften av den sammanlag-

2. *För* skattskyldig, som varit för sin försörjning *helt* beroende av vad han uppburit i form av folkpension, bör den taxerade inkomsten regelmässigt minskas med vad han sålunda uppburit, även om det belopp som angives i 50 § 2 mom. andra stycket därigenom överskrides. Om den skattskyldige mot låg avgift vistats å sjukhus eller annan anstalt eller om hans levnadskostnader rönt inverkan av annan därmed jämförlig omständighet, bör det belopp, varmed den taxerade inkomsten enligt vad nyss sagts må minskas, jämkas med hänsyn därtill.

Om skattskyldig åtnjutit jämväl annan inkomst än folkpension, bör den skattskyldige medgivas ett med hänsyn till omständigheterna jämkat avdrag för nedsatt skatteförmåga. Även i detta fall får det i 50 § 2 mom. andra stycket angivna maximibeloppet överskridas.

Vid tillämpningen av denna anvisningspunkt skall som folkpension

(Nuvarande lydelse)

da inkomsten, bör avdrag, som ovan sägs, medgivas allenast då särskilda skäl därtill föranleda.

(Föreslagen lydelse)

behandlas även tilläggs pension i den mån den enligt lagen om pensions-tillskott föranlett avräkning av pensionstillskott.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och tillämpas första gången vid 1970 års taxering. Äldre bestämmelser äger dock alltså tillämpning vid eftertaxering för år 1969 eller tidigare år.

Förslag

till

Förordning

om ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 576)

om statlig inkomstskatt

Härigenom förordnas, att 9 § 2 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

9 §.

2 m o m. För skattskyldig — — — — — kronor, bortfaller.

Finnes skattskyldigs skatteförmåga hava varit väsentligen nedsatt av anledning, varom i 50 § 2 mom. andra, tredje eller fjärde stycket kommunalskattelagen förmåles, må efter taxeringsnämndens eller, om besvär anförts eller ock särskild framställning därom gjorts senast den 30 juni året näst efter taxeringsåret, prövningsnämndens beprövande den skattskyldiges taxerade inkomst minskas, förutom med statligt ortsavdrag, med ytterligare ett efter omständigheterna avpassat belopp, dock högst med belopp som stadgas i 50 § 2 mom. andra och tredje styckena kommunalskattelagen. Detta belopp får dock överskridas, om skattskyldig varit för sin försörjning helt eller huvudsakligen beroende av vad han uppburit i form av folkpension. Har

Finnes skattskyldigs skatteförmåga hava varit väsentligen nedsatt av anledning, varom i 50 § 2 mom. andra, tredje eller fjärde stycket kommunalskattelagen förmåles, må efter taxeringsnämndens eller, om besvär anförts eller ock särskild framställning därom gjorts senast den 30 juni året näst efter taxeringsåret, prövningsnämndens beprövande den skattskyldiges taxerade inkomst minskas, förutom med statligt ortsavdrag, med ytterligare ett efter omständigheterna avpassat belopp, dock högst med belopp som stadgas i 50 § 2 mom. andra och tredje styckena kommunalskattelagen. Detta belopp får dock överskridas, om skattskyldig varit för sin försörjning till icke obetydlig del beroende av vad han uppburit i form av folkpension. Har

¹ Senaste lydelse av 9 § 2 mom. se 1968:719.

(Nuvarande lydelse)

skattskyldig på grund av jämkning vid beräkning av sjömansskatt åtnjutit avdrag för nedsatt skatteförmåga, skall avdrag, som nu sagts, minskas med det belopp, varmed jämkning medgivits.

Vad härefter — — — — — beskattningsbar inkomst.

(Föreslagen lydelse)

skattskyldig på grund av jämkning vid beräkning av sjömansskatt åtnjutit avdrag för nedsatt skatteförmåga, skall avdrag, som nu sagts, minskas med det belopp, varmed jämkning medgivits.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och tillämpas första gången vid 1970 års taxering. Äldre bestämmelser äger dock alltså tillämpning vid eftertaxering för år 1969 eller tidigare år.

Motivering

Rörande motiveringen för förslagen hänvisar utskottet till propositionen.

Motionerna**Yrkande med anledning av propositionen**

I motionen II: 1193 av herr *Jonsson* i Mora har hemställts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 95 måtte uttala att riksskattenämndens anvisningar och tabeller för storleken av avdraget för nedsatt skatteförmåga vid stigande extrainkomster utformas så, att den samlade effekten av bortfall av folkpensionsförmåner och minskat extra avdrag ej i något fall må överstiga 80 % av sidoinkomstens ökning.

Yrkanden vid riksdagens början

I motionerna I: 35 av herr *Virgin m. fl.* och II: 40 av herr *Holmberg m. fl.* har hemställts, att riksdagen måtte

1) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t med förtur måtte utreda och framlägga förslag om avskaffande av skatteplikten för folkpensioner; samt

2) anta följande

a) *Förslag*

till

Lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att 65 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges samt att i nämnda lag skall införas en ny paragraf, benämnd 48 a §, av nedan angiven lydelse.

48 a §.

Vad i 48 § 2 mom. stadgas skall icke gälla skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt under hela beskattningsåret och som enligt lag den 25 maj 1962 om allmän försäkring är berättigad till ålders- eller förtidspension (eller sjukbidrag) eller vars make är berättigad till sådan förmån. Denne äger att å den i hemortskommunen taxerade inkomsten åtnjuta kommunalt ortsavdrag på sätt nedan sägs.

Skattskyldig, som under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, åtnjuter, därest endast en av makarna är pensionär som i första stycket sagts, kommunalt ortsavdrag med 6 400 kronor.

Därest sammanlevande makar båda är pensionärer enligt ovan, åtnjutes kommunalt ortsavdrag med 8 000 kronor.

Gift skattskyldig, som under beskattningsåret icke levt tillsammans med andra maken, ävensom ogift skattskyldig (varmed jämställes änka, änking eller frånskid) äger, därest han haft hemmavarande barn under 18 år, likaledes åtnjuta kommunalt ortsavdrag med 8 000 kronor.

Annan skattskyldig än i andra, tredje eller fjärde stycket sagts äger åtnjuta kommunalt ortsavdrag med 4 000 kronor.

Bestämmelser om ortsavdrag enligt 48 § 2 mom. skola i tillämpliga delar avse jämväl avdrag enligt 48 a §.

65 §.

Fråga, huruvida skattskyldig är ålders- eller förtidspensionär och huruvida skattskyldig haft barn eller icke eller om barn är att räkna såsom hemmavarande eller icke, liksom ock fråga om barns ålder skall bedömas efter förhållandena den 1 november året näst före taxeringsåret. Med barn avses jämväl styvbarn ävensom adopterat barn. Barn, som bor hos sina föräldrar, skall, såvitt avser föräldrarnas rätt till avdrag enligt 46 § 2 mom. första stycket vid 3) och 46 § 3 mom. ävensom ortsavdrag, anses som hemmavarande endast hos den ena av dem.

I fråga — — — följande beskattningsåret.

De för — — — näst före taxeringsåret.

Har eljest — — — för taxeringen.

De för — — — haft barn.

(Se vidare anvisningarna)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1970, dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1970 års taxering samt i fråga om efter-taxering för år 1970 eller tidigare år.

---

b) Förslag

till

Förordning om ändrad lydelse av 8 § och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt

Härigenom förordnas, att 8 § och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

8 §.

Skattskyldig fysisk — — — ortsavdrag.

Vad i 48 § 2 och 3 mom., 48 a § samt 49 § kommunalskattelagen stadgas angående kommunalt ortsavdrag skall äga motsvarande tillämpning beträffande statligt ortsavdrag.

10 §.

1 mom. Statlig inkomstskatt — — — angivna grundbelopp.

För skattskyldig, som åtnjuter statligt ortsavdrag med belopp, som beräknats med ledning av 48 § 2 mom. andra eller tredje stycket kommunalskattelagen eller 48 a § andra, tredje eller fjärde stycket samma lag och som varit här i riket bosatt under hela eller någon del av beskattningsåret, utgör grundbeloppet:

när den — — — beskattningsbara inkomsten;

när den — — — 65 % av återstoden.

För annan — — — 65 % av återstoden.

Ändå att — — — denna inkomstdel.

Med familjestiftelse — — — ekonomiska intressen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1970, dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1970 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1970 eller tidigare år.

Motivering

I: 35 och II: 40

Endast en mindre del — ca 150 000 personer — av fortfarande friska och arbetsföra människor i 67-årsåldern och däröver har förvärvsarbete. Den höga, ofrivilliga »arbetslösheten» betingas till stor del av att många pensionärer avhåller sig från avlönat arbete även om arbetstillfällena erbjuds. Orsaken härtill är att avlönat arbete för många folkpensionärer genom verkningarna av ett otidsenligt och orättvist skatte- och bidragssystem uppfattas

som ekonomiskt meningslöst. Skatte- och bidragsreglerna ställer således de människor det här är fråga om i en orimlig situation.

Enligt nuvarande bestämmelser kan folkpensionärer, vilkas inkomst helt eller till huvudsaklig del utgöres av folkpension, få ett extra avdrag utöver ortsavdraget och undgår därigenom skatt. I den mån vederbörande skaffar sig inkomst utöver ett ganska obetydligt bottenbelopp minskas emellertid det extra avdraget, vilket betyder att den beskattningsbara inkomsten stiger snabbare än årsinkomsten. Resultatet kan för folkpensionären bli att hon eller han drabbas av ett marginellt inkomstbortfall, som relativt sett är avsevärt större än den marginalskatt personer med vida högre inkomster har att räkna med. Det är förklarligt att en folkpensionär härigenom, trots önskan att vara yrkesverksam, ofta förlorar lusten att skaffa sig avlönat arbete.

En fast princip för beskattningen i samband med försäkringar har i vårt land varit *antingen* att avdrag ej medgivits för betalda premier, i vilket fall utfallande försäkringsbelopp ej beskattats, *eller också* att erlagda premier fått avdragas, varvid utfallande försäkringsbelopp tagits upp till beskattning. För pensionsförsäkringar över huvud taget, därmed också för folkpensioneringen, har den senare metoden tidigare tillämpats. Syftet härmed har varit att på ett så långt möjligt rättvist sätt fördela en skattskyldigs inkomster på de år då de faktiskt åtnjutes. Varje pension är att betrakta såsom uppskjuten »lön». Väljer den skattskyldige att låta en del av sin »lön» så att säga innestå till de år då vederbörande ej längre är aktiv erhålles ett riktigare uttryck för skatteförmågan olika år om man uppskjuter beskattningen av den uppskjutna »lönen» tills denna faktiskt tillgodogöres av den skattskyldige. Denna princip, som åtminstone tills vidare inte heller ifrågasattes när det gäller enskilda pensionsförsäkringar, är lika motiverad vid en socialförsäkring sådan som folkpensionen. Även här utgår premier, kallade avgifter. Att inte lika höga avgifter uttages av alla och den utfallande pensionen sålunda ej står i relation till de inbetalda avgifterna sammanhänger med den sociala karaktären hos folkpensionsförsäkringen. I princip är avgiftssystemet upplagt så att den som anses ha tillräcklig betalningsförmåga får betala full avgift, medan den som har en lägre betalningsförmåga får reducerad avgift.

På grund av beslut av 1964 års riksdag är folkpensionsavgiften numera icke avdragsgill. En följd härav borde vara att utfallande folkpension ej betraktas som skattepliktig inkomst. Det må tilläggas att det här förda principresonemanget gäller den av staten utgivna folkpensionen. De kommunala bostadstilläggen har nämligen, trots att de sammanlänkats med folkpensionen, ej något som helst samband med folkpensionsavgiften.

Ett borttagande av skatteplikten för folkpensioner får sålunda anses vara synnerligen angeläget. Det är uteslutande den aktuella budgetsituationen som avhåller motionärerna från att framlägga konkret förslag härom redan

nu. Närmare uppgifter om de ekonomiska konsekvenserna för statens och kommunernas del synes nämligen erforderliga. I avvaktan på resultatet av en sådan utredning föreslås att ortsavdraget för folkpensionärer höjes till 4 000 kr. för ensamstående pensionär, 6 400 kr. för äkta makar varav en är pensionär samt till 8 000 kr. för makar som båda är pensionärer, utan att de nu gällande reglerna ändras för dem som huvudsakligen har folkpension som inkomst.

II: 1193

I propositionen förordas nu att bestämmelserna om reduceringen av avdraget för nedsatt skatteförmåga skall avpassas så att den samlade effekten av bortfall av folkpensionsförmåner och minskat extra avdrag blir mindre kännbar för den enskilde folkpensionären. Enligt departementschefen skall det ankomma på riksskattenämnden att lämna anvisningar och upprätta tabeller för de extra avdragens storlek vid ökade sidoinkomster. Som vägledning för riksskattenämnden säger departementschefen därefter följande: »Utgångspunkten bör givetvis vara att ökade sidoinkomster inte helt konsumeras.» Enligt detta yttrande kommer med de nya reglerna i så måtto en förbättring att inträda att en marginell belastning på 100 % eller däröver skall vara utesluten. Avbräck på 70, 80 och t. o. m. upp till 99 % kommer däremot fortfarande att kunna förekomma att döma av departementschefens formuleringar.

Trots riksdagens begäran om en skyndsamt utredning av frågan om beskattningen av folkpensionärernas sidoinkomster har, som framgick bl. a. av finansministerns svar på en interpellation i ärendet av hr Wedén, något målriktat utredningsarbete ej igångsatts. Departementschefen avvisar i den föreliggande propositionen direkt riksdagens mening att en översyn bort kunna ske inom ramen för källskatteutredningens arbete. I stället framhålls nu att skattereglerna för alla kategorier av låginkomsttagare och således även folkpensionärerna skall överses och att förslag därefter kommer att föreläggas riksdagen. Det är tillfredsställande att regeringen beslutat om en översyn av låginkomsttagarnas skattesituation; utvecklingen under det senaste decenniet har medfört en relativt sett större skatteskärpning för de lägre inkomsttagarna än för personer med medelstora eller höga inkomster. Det måste dock samtidigt beklagas att det för två år sedan av riksdagen gjorda uttalandet, att beskattningen av folkpensionärernas sidoinkomster skyndsamt bort utredas, ej respekterats av regeringen. Därigenom är underlaget för ett beslut som skulle leda till en rimlig behandling av folkpensionärernas sidoinkomster sämre än som annars varit fallet.

Även efter de förbättringar som föreslås i propositionen kommer folkpensionärer med skäligen blygsamma sammanlagda inkomster att träffas av mycket hårda marginella avbräck. Den inte helt preciserade reform, som

departementschefen nu förordar, är inte tillräckligt radikal och långtgående. Därför föreslår motionären att riksdagen anger, att utgångspunkten för riksskattenämnden vid dess utarbetande av anvisningar och tabeller för de extra avdragens storlek vid ökande sidoinkomster bör vara att ökade sidoinkomster ej i något fall skall kunna konsumeras till mer än 80 % mot 99 % i propositionen genom bortfall av inkomstprövade folkpensionsförmåner och ökad skattebelastning.

Utskottet

Enligt nuvarande bestämmelser äger folkpensionär, vars inkomst helt eller till huvudsaklig del utgjorts av folkpension, vid inkomsttaxeringen rätt att, utan särskilt yrkande i deklARATIONEN, erhålla — utöver ortsavdrag — ett extra avdrag för nedsatt skatteförmåga. Detta avdrag är inte maximerat. Om den skattskyldige varit för sin försörjning helt beroende av folkpensionen, bör den taxerade inkomsten minskas med ett belopp motsvarande hela folkpensionen. Har den skattskyldige haft även annan inkomst än folkpension men folkpensionen utgjort den huvudsakliga delen av hans inkomst, bör han erhålla ett med hänsyn till omständigheterna jämkat avdrag för nedsatt skatteförmåga. För det fall att folkpensionen inte uppgått till minst hälften av den sammanlagda inkomsten, bör däremot extra avdrag medges endast när särskilda skäl föranleder därtill. För folkpensionär med sidoinkomst och förmögenhet medges avdrag för nedsatt skatteförmåga med visst belopp i enlighet med av riksskattenämnden utfärdade anvisningar beroende på sidoinkomstens och förmögenhetens storlek.

Riksdagen har nyligen bifallit ett i prop. 1969:38 framlagt förslag om uppmjukning av reglerna för inkomstprövning av hustrutillägg och kommunala bostadstillägg till folkpension. Dessa regler innebär att förmånen minskas med pensionärens inkomster vid sidan av folkpensionen på visst sätt. Genom den beslutade lagändringen har det avdragsfria beloppet vid inkomstprövningen höjts från 1 700 till 2 000 kr. för ensam pensionär och från 2 400 till 3 000 kr. för makar tillsammans. Vidare har reduktionen för inkomster över det avdragsgilla beloppet gjorts enhetlig och bestämts till 50 %.

I den förevarande propositionen föreslås att folkpensionärer med sidoinkomster skall få rätt till avdrag för nedsatt skatteförmåga med ökade belopp i syfte att åstadkomma en anpassning av beskattningsreglerna till de nya bestämmelserna för inkomstprövning av hustrutillägg och kommunala bostadstillägg. Avsikten med förslaget är att den successiva minskningen av det extra avdraget vid stigande inkomster skall avpassas så, att den samlade effekten av bortfall av folkpensionsförmåner och minskat extra avdrag blir mindre kännbar än för närvarande. Dessutom föreslås att vid beräkning av

extra avdrag som folkpension skall behandlas även ATP-pension i den mån sådan pension enligt den nyligen av riksdagen antagna lagen om pensions-tillskott föranlett avräkning av pensionstillskott.

Motionären i motionen II: 1193 begär ett riksdagsuttalande av innebörd att riksskattenämndens anvisningar rörande avdrag för nedsatt skatteför-måga för folkpensionärer skall utformas så, att den samlade effekten av bortfall av folkpensionsförmåner och minskat extra avdrag inte i något fall överstiger 80 % av sidoinkomstens ökning. I detta sammanhang behandlar utskottet också de vid riksdagens början väckta motionerna I: 35 och II: 40, vari yrkas höjning av ortsavdragen för folkpensionärer fr. o. m. 1971 års taxering till 4 000 kr. för ensam pensionär, 6 400 kr. för makar varav en är pensionär och 8 000 kr. för makar som båda är pensionärer. Yrkan- det syftar till att i möjligaste mån minska den nuvarande margineffekten på folk-pensionärernas sidoinkomster och därigenom stimulera deras intresse för fortsatt förvärvsarbete. Dessutom hemställer motionärerna om utredning av möjligheterna att avskaffa skatteplikten för folkpensioner.

Nuvarande bestämmelser om extra avdrag vid beskattningen för folkpen-sionärer med sidoinkomster leder i vissa fall till otillfredsställande resultat, vilket skapat irritation bland folkpensionärerna. De ogynnsamma tröskel- och margineffekter, som inträder vid stigande sidoinkomster, beror emel-lertid inte endast på avtrappningen av det extra avdraget vid beskattningen utan också på den samtidigt inträdande reduktionen av de inkomstprövade folkpensionsförmånerna. Genom den beslutade uppmjukningen av reglerna för inkomstprövning av hustrutillägg och kommunala bostadstillägg samt den i propositionen föreslagna ökade avdragsrätten vid beskattningen upp-nås otvivelaktigt vissa förbättringar i dessa hänseenden. Trots detta kan även i fortsättningen höga margineffekter förekomma. Utskottet har ta-git del av vissa inom finansdepartementet utarbetade tabeller för skatte-lindringsavdrag för folkpensionärer, i vilka de nya inkomstprövningsreg-lerna och den ökade avdragsrätten inom ramen för det i propositionen an-givna skattebortfallet beaktats. Av tabellerna, som endast avser att åskåd- liggöra verkningarna av förslagen, framgår att den totala margineffekten — främst i sådana inkomstlagen där en samtidig reduktion av de inkomst- prövade folkpensionsförmånerna sker — fortfarande kan uppgå till 95 % och i undantagsfall överstiga 100 %. Mot bakgrunden härav får utskottet beklaga att departementschefen inte ansett sig kunna tillmötesgå riksdagens begäran om en skyndsam utredning av möjligheterna att införa någon form av definitiv källskatt på folkpensionärernas sidoinkomster. Samtidigt vill utskottet understryka angelägenheten av att de kvarstående ogynnsamma verkningarna för folkpensionärerna av bidrags- och skattesystemet i möj- ligaste mån undanröjs vid den i propositionen aviserade översynen av be- skattningsreglerna för lägre inkomstagare.

Om det extra avdraget i enlighet med yrkandet i motionen II: 1193 skulle avpassas så, att den samlade effekten av bortfall av folkpensionsförmåner och minskat extra avdrag inte överstiger 80 % av sidoinkomstens ökning, skulle detta medföra ett årligt skattebortfall, som kan uppskattas till 200 milj. kr. Utskottet delar departementschefens uppfattning att folkpensionärerna är gynnade i förhållande till flertalet andra skattskyldiga i motsvarande inkomstlägen. Med hänsyn härtill och till storleken av skattebortfallet är utskottet inte berett att tillstyrka skattefavoer för folkpensionärerna som går utöver de i propositionen föreslagna. Vid en fortsatt reformering av beskattningen är det i stället angeläget att söka åstadkomma större rättvisa och jämlikhet än för närvarande mellan olika kategorier av lägre inkomsttagare.

Vad härefter angår det i motionerna I: 35 och II: 40 framställda yrkandet om höjda ortsavdrag för folkpensionärer anser utskottet det inte motiverat att tillerkänna folkpensionärer med höga inkomster ett väsentligt större ortsavdrag än som tillkommer andra skattskyldiga i motsvarande inkomstlägen. Därtill kommer att också detta förslag medför ett så stort skattebortfall för stat och kommun — uppskattningsvis 320 milj. kr. — att förslaget inte kan genomföras utan en omfördelning av skattebördan i samband med en mera genomgripande skattereform. Utskottet förutsätter vidare att motionärernas yrkande om skattefrihet för folkpension kommer att bli föremål för överväganden vid översynen av skattereglerna för lägre inkomsttagare.

Med det anförda tillstyrker utskottet förslagen i propositionen och avstyrker således bifall till yrkandena i motionerna I: 35 och II: 40 samt i motionen II: 1193.

Vid behandlingen av propositionen har frågan om beräkning av extra avdrag för folkpensionär, som vid sidan av folkpensionen uppbär livränta, aktualiserats inom utskottet. Enligt 17 kap. 2 § lagen om allmän försäkring skall folkpensionen minskas, om pensionären har rätt till visst slag av livränta. Här avses livränta på grund av obligatorisk försäkring enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar eller lagen om yrkesskadeförsäkring. Vidare avses sådan livränta enligt annan författning eller enligt Kungl. Maj:ts förordnande, som bestäms av eller utbetalas från riksförsäkringsverket. Slutligen avses även livränta som utgår enligt utländsk lagstiftning om yrkesskadeförsäkring. Reduceringsregeln innebär att folkpension och ATP-pension i princip minskas med tre fjärdedelar av livräntans belopp. Minskningen skall i första hand gå ut över ATP-pensionen. Pensionären är dock garanterad att behålla viss del av folkpensionen, nämligen i fråga om förtidspension eller barnpension en fjärdedel, änkepension hälften och ålderspension tre fjärdedelar.

Dessa reduceringsregler leder inte endast till reducering av ATP-pension och egentlig folkpension utan kan även leda till att avdraget för nedsatt skatteförmåga minskas. Orsaken härtill är att folkpensionen minskar genom livränteavdraget samtidigt som livräntan utgör sidoinkomst. För folkpensionär, som före beviljande av livränta haft ingen eller ringa sidoinkomst och därigenom varit helt eller i det närmaste befriad från skatt, kan ett senare erhållande av livränta, som reducerar folkpensionen, få till följd att hans behållna nettoinkomst minskar, trots att bruttoinkomsten ökat. En sådan konsekvens är enligt utskottets mening inte rimlig. På inkomstsidan sker en förbättring genom de nya reglerna om inkomstprövning av kommunalt bostadstillägg. På skattesidan synes problemet lämpligen kunna lösas genom att man vid beräkningen av skattelindringsavdraget anser att folkpensionen — exklusive det kommunala bostadstillägget — utgått med reducerat belopp och att livräntan i stället reducerats med det belopp som sålunda behövs för uppräknigen av folkpensionen. Utskottet föreslår att punkt 2 av anvisningarna till 50 § kommunalskattelagen kompletteras med en regel av denna innebörd. Bestämmelsen bör äga tillämpning fr. o. m. 1970 års taxering.

Enligt vad utskottet erfarit är det förenat med vissa svårigheter för riksförsäkringsverket att i kontrolluppgifterna till 1970 års taxering lämna uppgift om hur stor reducering av folkpensionen som skett på grund av utgående livränta. Det är inte heller möjligt att låta taxeringsnämnderna verkställa utredning härom. Vid 1970 års taxering bör det därför ankomma på den skattskyldige att till självdeklarationen foga intyg från allmän försäkringskassa utvisande med vilket belopp folkpensionen reducerats på grund av livräntan. För att berörda folkpensionärer skall erhålla kännedom om den ökade rätten till avdrag för nedsatt skatteförmåga och vad de har att iaktta med anledning därav synes det lämpligt att riksförsäkringsverket — där så är möjligt — informerar de skattskyldiga om de nya bestämmelserna. Sådan information kan lämpligen utsändas i samband med kontrolluppgifterna till 1970 års taxering. Det bör vidare ankomma på riksskattenämnden att i anvisningarna om avdrag för nedsatt skatteförmåga för folkpensionärer inta erforderliga föreskrifter för tillämpningen av bestämmelserna.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet
att riksdagen

A) med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 95
antar de vid propositionen fogade förslagen till

1) lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) med den ändringen, att punkt 2 av anvisningarna till 50 § erhåller följande såsom *utskottets förslag* betecknade lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

Anvisningar

till 50 §.

2. För skattskyldig, — — — — — hänsyn därtill.

Om skattskyldig — — — — — maximibeloppet överskridas.

Vid tillämpningen av denna anvisningspunkt skall *som* folkpension behandlas även tilläggs pension i den mån den enligt lagen om pensions- tillskott föranlett avräkning av pensionstillskott.

Vid tillämpningen av denna anvisningspunkt skall *följande iakttagas*. Som folkpension behandlas även tilläggs pension i den mån den enligt lagen om pensionstillskott föranlett avräkning av pensionstillskott. *Har folkpension minskats till följd av livränta enligt 17 kap. 2 § lagen om allmän försäkring, skall vid beräkningen av avdraget för nedsatt skatteförmåga anses som om folkpensionsförmånen utgått med oreducerat belopp och i stället livräntan varit reducerad med det belopp varmed folkpensionen varit minskad.*

2) förordning om ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt;

B) avslår

1) motionerna I: 35 och II: 40,

2) motionen II: 1193.

Stockholm den 13 maj 1969

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande

från första kammaren: herrar John Ericsson (s), Tage Johansson (s), Gösta Jacobsson (m), Tistad (fp), Wirmark (s), Paul Jansson (s), Mattsson* (cp), Stadling (s), Annerås (fp) och Karl Pettersson (m); samt

från andra kammaren: herr Engkvist (s), fru Holmqvist (s), herr Vigelsbo* (cp), fru Nettelbrandt (fp), herrar Kristenson (s), Carlstein (s), Nyström (s), Enarsson (m), Leander (s) och Josefson i Arrie (cp).

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservationer

1) av herrar *Tistad* (fp), *Mattsson* (cp), *Annerås* (fp), *Vigelsbo* (cp), fru *Nettelbrandt* (fp) och herr *Josefson* i Arrie (cp), vilka

dels anfört följande:

»Ett enhälligt bevillningsutskott förordade år 1967 en skyndsam utredning av frågan om beskattningen av folkpensionärernas sidoinkomster, varvid särskilt borde övervägas möjligheten att införa en definitiv källskatt för folkpensionärer. Riksdagen biföll detta utredningsyrkande. Mot bakgrunden därav anser vi det förvånande att departementschefen inte tillmötesgått riksdagens önskemål om en speciell utredning i detta hänseende.

Det inom finansdepartementet utarbetade, i propositionen framlagda förslaget, som inte varit föremål för sedvanlig remissbehandling, innebär på längre sikt inte någon tillfredsställande lösning av frågan om folkpensionärernas beskattning. Vissa förbättringar sker visserligen genom förslagen i prop. nr 38 och nr 95. Som framgår av vad utskottet anfört kommer emellertid även med de föreslagna inkomstprövnings- och avdragsreglerna en ökning av en folkpensionärs sidoinkomster i vissa lägen att leda till en marginalbelastning, som närmar sig och i enstaka fall t. o. m. överstiger 100 procent. Ingen lösning av folkpensionärernas marginalbelastningsproblem är helt komplikationsfri. Enligt vad vi inhämtat finns dock möjligheter att utan ökat skattebortfall tekniskt konstruera avdragstabeller som ytterligare minskar marginaleffekterna.

Även om folkpensionärernas beskattningssituation kommer att beaktas vid den i propositionen aviserade översynen av skattereglerna för lägre inkomsttagare kommer sannolikt speciella problem som kräver sin lösning att kvarstå i fråga om folkpensionärernas beskattning. Det anförda visar att den utredning som 1967 års riksdag begärt inte förlorat sin aktualitet. Enligt vår mening bör riksdagen därför vidhålla sin begäran om en skyndsam sådan utredning.»

dels ansett att utskottet under punkten B 2 bort hemställa,

att riksdagen med anledning av motionen II: 1193 i skrivelse till Kungl. Maj:t begär skyndsam utredning av frågan om beskattningen av folkpensionärernas sidoinkomster, varvid särskilt bör övervägas möjligheten att införa en definitiv källskatt för folkpensionärer.

2) av herrar *Gösta Jacobsson* (m), *Karl Pettersson* (m) och *Enarsson* (m), vilka

dels ansett att det avsnitt i utskottets yttrande som på s. 11 rad 5 upifrån börjar med »Utskottet delar» och slutar på rad 17 nedifrån med »motionen II: 1193» bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser dock att förslaget i och för sig är välmotiverat men är för sin del berett att gå längre. Såsom påpekas i motionerna I: 35 och II: 40 är folkpensionsavgiften enligt beslut av 1964 års riksdag inte längre avdragsgill. Motionärerna menar att i konsekvens därmed borde utfallande folkpension inte beskattas. Utskottet delar motionärernas mening och anser det också angeläget att de ekonomiska konsekvenserna av förslaget skyndsamt utredes samt att konkreta åtgärder vidtages i avvaktan på en sådan utredning i syfte att delvis undanröja den nu förekommande dubbelbeskattning, som beskattningen av folkpensionsavgifterna i princip innebär. Därför anser utskottet det i motionerna I: 35 och II: 40 framförda förslaget om kraftigt tilltagna grundavdrag för folkpensionärer väl motiverat. Förutom att beskattningen av folkpensionsavgiften därigenom skulle te sig mindre oriktig skulle skattelindringen i betydande grad stimulera till inkomstbringande sysselsättning, eftersom de tidigare nämnda tröskel- och marginaleffekterna skulle avsevärt motverkas.

Den kostnad som förslaget om höjda ortsavdrag för folkpensionärer beräknas innebära — för statens vidkommande 40 miljoner kr. under nästa budgetår — får till en tredjedel bäras av staten och till två tredjedelar av kommunerna. Kostnaden kan synas hög, men eftersom folkpensionärer med sidoinkomster utgör en signifikant låginkomstgrupp, torde kostnaden snarast enligt utskottets mening accentuera förslagets angelägenhet. Offentlig inkomststatistik ger vid handen att hela 80 % av enbart de ålderspensionärer, som måste erlägga skatt, inte når upp till en bruttoinkomst — inklusive folkpensionen — om 20 000 kr. per år. Avsevärt över 90 % når ej 30 000 kr.

Med det anförda tillstyrker utskottet bifall till yrkandena i motionerna I: 35 och II: 40.»

dels ansett att utskottet under punkten B 1 bort hemställa,

1) att riksdagen med bifall till motionerna I: 35 av herr Virgin m. fl. och II: 40 av herr Holmberg m. fl., såvitt här är i fråga, antar de vid motionerna fogade förslagen till

a) lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370); och

b) förordning om ändrad lydelse av 8 § och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt,

2) att riksdagen med bifall till motionerna I: 35 av herr Virgin m. fl. och II: 40 av herr Holmberg m. fl., såvitt här är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att Kungl. Maj:t efter skyndsamt utredning framlägger förslag om avskaffande av skatteplikten för folkpensionärer.